

Автор: Любиш Марія Миколаївна,
учитель української мови та літератури
Сарненського районного ліцею «Лідер»

Тема: Література рідного краю. Людина і природа в творчості Євгена Шморгуна. Збірка «Мова зела».

Мета уроку:

- ознайомити учнів із письменником Рівненщини Є. Шморгуном та змістом оповідань збірки "Мова зела";
- розширити знання про рослинну символіку українців – дуб, калину, мати-й-мачуху, жито;
- вчити переказувати оповідання і визначати головну думку в них;
- розвивати вміння виразно читати оповідання і давати оцінку подіям;
- виховувати в дітей бережливе ставлення до природи, до звичаїв нашого народу, вміння бачити красу навколишнього світу, вбирати її в себе й світити людям добротою.

Цілі.

Учні знатимуть: відомості про письменника Є. Шморгуна, зміст оповідань збірки "Мова зела".

Учні вмітимуть:

- самостійно і з допомогою вчителя добирати необхідний до уроку матеріал;
- виразно читати й переказувати прочитане;
- давати власну оцінку подіям і вчинкам персонажів;
- *доповнити запропонований вчителем перелік цілей уроку власними.*

Тип уроку: Урок засвоєння нових знань (*урок літератури рідного краю*).

Обладнання:

- портрет Є. Шморгуна;
- збірки оповідань "Мова зела";
- ілюстрації до оповідань.

Методи, прийоми, види, форми роботи: розповідь учителя, виразне читання, обмін думками "незакінчене речення", "ПРЕС", робота в парах (*вибір цілей*).

Випереджувальні завдання:

1. Прочитати із збірки Є. Шморгуна "Мова зела" оповідання "Ознака Батьківщини", "Усім деревам – дерево", "Щоб нам жито родило", "Мати-й-мачуха", "Безсмертник", "Синій поклик краси", "Білокора душа лісу".
2. Підготувати учня, який виконуватиме роль Є. Шморгуна.

Хід уроку

I. Мотиваційний етап.

1. З'ясування емоційної готовності до уроку (*обмін побажаннями*).
2. Озвучення відповідей на запитання анкети "Для чого нам вивчати літературу рідного краю?".

II. Цілевизначення та планування.

1. Вибір цілей уроку із загального переліку (*в парах*).
2. Колективне планування діяльності.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Коротка розповідь учителя про Євгена Шморгуна та його збірку оповідань "Мова зела". З'ясування значення слова "зела".

2. Інтерв'ю з письменником.

- Євгене Івановичу, що надихнуло Вас написати цю збілочку оповідань?
- Чому назвали Ви її "Мова зела"?
- Яке з оповідань, на Вашу думку, є найвагомим з-поміж інших і чому?

3. Читання та обговорення змісту оповідань.

"Ознака Батьківщини":

- Чому перше оповідання має назву "Ознака Батьківщини"?
- Зачитайте абзац де йдеться, що калина – символ України. Які інші символи держави ви знаєте?
- Прочитайте виразно останній абзац оповідання. То ж навіщо садити калину?

"Усім деревам - дерево":

- Про що дізналися ви з оповідання?
- Чому під дубом, який росте в урочищі Юзефін, що на Рокитнівщині, "гарно думається про минувшину і майбутність, про високе і священне"?
- Яка головна думка твору?

"Щоб нам жито родило":

- Зачитайте уривок з оповідання, який вас найбільше зацікавив (прийом "незакінчене речення": "Я прочитав (ла) цей уривок, тому що ... " (*виразне читання уривків учнями, коментар*)).

- Визначте тему та головну думку оповідання.
- Доведіть, що жито в Україні стало головним хлібом (прийом ПРЕС)
- В оповіданні є кілька легенд про жито. Перекажіть ту з них, яка справила на вас особливе враження.

"Дволика мати-й-мачуха":

- Перекажіть стисло оповідання "Дволика мати-й-мачуха" (*четверо-п'ятеро учнів переказують зміст оповідання*).

- Доведіть, що воно незабутнє.

- Чому невидима сила матері допомагала Катрусі?

- Чому ж наш народ дав таку символічну назву рослинці – мати-й-мачуха?

Учитель. А які ще оповідання із збірки "Мова зела" запам'ятались вам? Чим саме?

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап.

Підсумкова бесіда.

- Чим збагатила вас рослинна символіка з опрацьованих і прочитаних оповідань?

- Чого вчать прочитані оповідання збірки "Мова зела"?

- Що б ви хотіли сказати письменникові про прочитану нами збірку оповідань "Мова зела"?

- Який слід лишив у душі урок літератури рідного краю?

- Відрефлексуйте власну діяльність на уроці.

- Чи досягли ви поставлених цілей?

- Чи сподобалася вам ваша робота? Чим саме?

Домашнє завдання.

Обов'язкове загальне:

1. Підготуватися до уроку-конкурсу "Найкращий оповідач казок".

2. Індивідуальне завдання: підготувати переказ африканської притчі "Як з'явилися у людей казки" (дивись урок 29).

Обов'язкове на вибір: прочитати всі оповідання збірки, записати враження в читацький щоденник або прочитати разом із батьками одне із оповідань збірки "Мова зела" Є. Шморгуна, поставити разом кілька запитань за змістом (*письмово*).

За бажанням: намалювати ілюстрації до прочитаних оповідань із збірки "Мова зела" Є. Шморгуна.